

Kuva: Malin Gustafsson

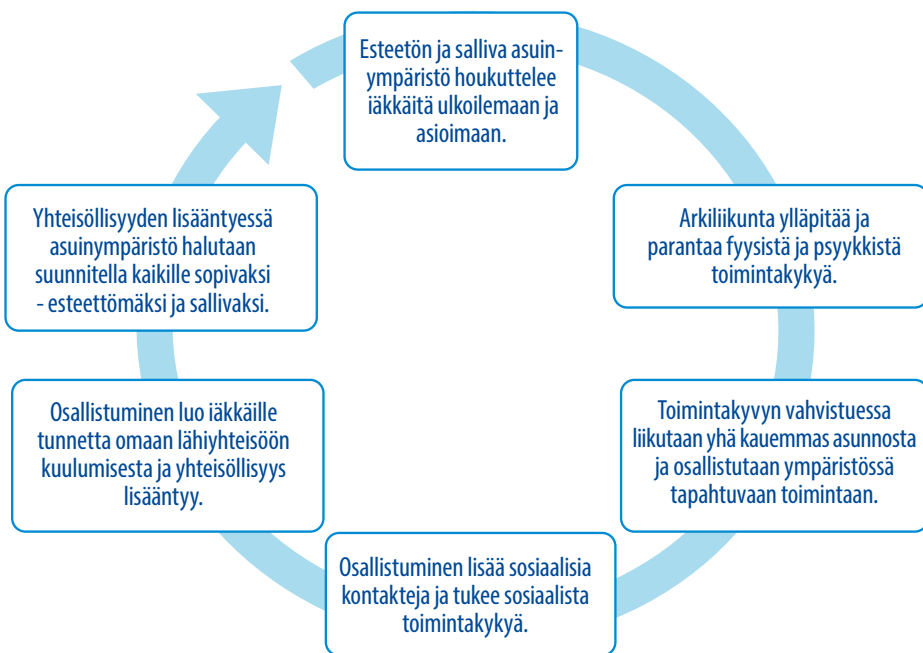
Tarve ikäystävällisille asuinympäristöille kasvaa

Väestön ikääntyessä yhä useampi ikäihminen asuu omassa kodissaan tavallisilla asuinalueilla. Kotona asuu enemmän myös heitä, joiden toimintakyky on rajoittunut tai tiedonkäsittelytoiminnot ovat heikentyneet. Asumisen tuleviin tarpeisiin vastaamiseksi tarvitaan yhä enemmän esteettömiä ja iäkkäiden ihmisten voimavarat huomioivia asuntoja ja asuinalueita. Ikä- ja muistiystävällisessä asuinympäristössä kaiken ikäisten on hyvä asua eikä vanheneminen ole ongelma.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 Suomen väestöstä 22 % oli 65 vuotta täyttäneitä ja vuonna 2050 heidän väestöosuutensa arvioidaan olevan 29 %. 75 vuotta täyttäneillä väestöosuuden kasvu on samana ajanjaksona vielä voimakkaampaa: 9 %:sta 17 %:iin. Suuri osa iäkkäistä asuu yksin, mikä lisää asumisen kustannuksia ja toimintakyvyn heikkenemiseen liittyviä riskejä. Terveyden ja

hyvinvoinnin laitoksen mukaan yksinasuvia oli 75 vuotta täyttäneistä 47 % vuonna 2018. Myös muistisairaiden määrä tulee jatkossa kasvamaan: Suomessa arviolta noin 14 500 henkilöä sairastuu vuosittain muistisairauteen. Vaikka muistisairaudet hankaloittavat jo varhaisessa vaiheessa itsenäistä asumista, ikäystävällisellä asuinympäristöllä voidaan monin tavoin tukea arjen sujumista.

Vanhenevan väestön kotona asumisen tukeminen asuinympäristöjen ikäystävällisyyttä edistämällä on kansainvälinen ilmiö, johon Maailman terveysjärjestö WHO on kehittänyt toimintamalleja. Suomessa ikäystävällinen asuminen on vahvasti esillä uusissa kansallisissa linjauksissa ja ohjelmissa.

Lähde: Rappe E ym. (2018) Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö. Ympäristöministeriö.

- ▶ [Kansallinen ikäohjelma \(2020–2030\)](#)
- ▶ [Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma \(2020–2022\)](#)
- ▶ [Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: Tavoitteena ikäystävällinen Suomi](#)

Esteettömyyttä ja lähipalveluita asumisen arkeen

Asumisen ikäystävällisyyttä edistetäessä tarkastellaan sekä fyysistä ja sosiaalista ympäristöä että arjessa käytettäviä palveluita. Toimenpiteet voivat kohdistua laajemmin koko kunnan toimintoihin, kuten palveluverkkoon tai tietyille alueelle. Työn painopiste on olemassa olevien asuinalueiden ikäystävällisyyden parantamisessa. Uusien asuinalueiden suunnittelussa ja toteutuksessa ikä- ja muistiystävällisyyden näkökulmat tulee ottaa huomioon kaikissa vaiheissa.

Tavoitteena on luoda asuinympäristö, joka on esteetön ja selkeästi hahmotettava ja jossa tarvittavat palvelut ovat helposti saavutettavissa. Liikkuminen ja yhteisölliseen toimintaan osallistu-

minen on kaikenikäisille mahdollista. Etenkin pyritään ratkaisuihin, joissa kävellen liikkuminen on turvallista ja houkuttelevaa vaikka toimintakyvyssä olisi rajoitteita.

Iäkkäät osallistuvat asuinalueiden suunnitteluun ja kehittämiseen ja sitä tuetaan asukaskyselyillä ja suunnittelutilaisuuksilla. Iäkkäiden ja heidän läheistensä kanssa paikan päällä tehtävien arviointien, kuten esteettömyyskävelyiden, avulla saadaan monipuolisesti esiin asuinympäristöön liittyviä tarpeita ja toiveita sekä voidaan korjata asuinympäristössä olevia ongelmia.

Kunnan rooli tärkeä

Ikäystävällisyyden kehittäminen edellyttää asuinympäristön ja siihen liit-

tyvien palveluiden kokonaisvaltaista tarkastelua, mihin tarvitaan laajasti kunnan eri hallinnonaloja. Sosiaali- ja terveystoimen, vanhustyön sekä yhdyskuntasuunnittelusta, asumisesta ja teknisestä toimesta vastaavien hallinnonalojen tiivis yhteistyö on tärkeää.

Lisäksi mukaan tarvitaan paikallisia yrityksiä, järjestöjä ja asukasyhdistyksiä. Vanhusneuvostot sekä ikäihmiset itse läheisineen ovat keskeisessä roolissa. Myös konsulteilla, rakennuttajilla ja rakennusliikkeillä tulee olla ymmärrys ikäystävällisyyteen liittyvistä yhteisistä tavoitteista.

Kehittämisen tulee olla pitkäjänteistä, mikä korostaa kunnan roolia laajan, poikkisektorisen verkoston koonkutsujana ja koordinoijana. Ikäystävällisyys toteutetaan poliittisen sitoutumisen, suunnittelun, toiminnan ja arvioinnin systemaattisena prosessina. Kehittämiseen kuuluu lähtötilanteen kartoitus, toimijoiden kokoaminen ja sitouttaminen, pitkántähtäimen toimintaohjelman laatiminen ja toteuttaminen sekä kehittämisen jatkuva seuranta ja arviointi.

Tärkeää on, että ikäystävällisyyden toimintaohjelma ei ole kunnan muusta toiminnasta irrallinen, vaan että se kytkeytyy tiiviisti kunnan muihin strategioihin ja ohjelmiin.

Ikäystävällisiä ratkaisuja

Ikäystävällisissä ratkaisuissa painottuvat liikkumista ja yhteisöllisyyttä tukevat tekijät. Esteettömyys on tärkeää sekä korjaus- että uudisrakentamisessa ja kävely-ympäristöissä. Lyhyet etäisyydet ja hyvät kulkuyhteydet palveluihin ovat oleellisia arjen sujumiselle. Viihtyisä ja monipuolinen asuinympäristö innostaa ulkoilemaan ja asioimaan, jolloin toimintakyky säilyy paremmin.

Palvelukortteilla sekä erilaisissa yhteisöllisissä ja monisukupolvisissa asumismuodoissa asumiseen liittyy yhteistä tekemistä ja palveluita. Nämä ratkaisut antavat iäkkäille mahdolli-

SITOUTUMINEN JA YMMÄRRYS

Ohjausryhmän tai vastaavan asettaminen, osallistuva arviointi, lähtötilanteen kuvaaminen, löydösten levittäminen, poliittisen sitoutumisen aikaansaaminen.

SUUNNITTELU

Sidosryhmien yhdistäminen yhteiseen päämäärään, vahvuuksien ja heikkouksien analyysi, strategian laatiminen, hyväksynnän saaminen, vastuiden määrittely.

TOIMINTA

Toimintasuunnitelman tekeminen, suunnitelman konsultointi, tuen ja resurssien varmistaminen, suunnitelman toimeenpano, onnistuneen toiminnan laajentaminen.

MITTAAMINEN

Prosessin monitorointi, tulosten ja vaikutusten arviointi, kumppanuuksien ylläpito ja laajentaminen, toiminnan ylläpitäminen ja parantaminen, kansainvälinen vaihto.

Lähde: *The Global Network for Age-friendly Cities and Communities: Looking back...* (WHO 2018)

suuksia käyttää paremmin voimavarojaan itsensä ja muiden hyväksi. Koska viimeisinä vuosina iäkkäät tarvitsevat yhä enemmän hoivaa ja hoitoa, tulee tarjolla olla myös palveluasumista niin, että tuttu elämämpiiri ja ihmis-suhteet voivat jatkua. Muuntojoustavissa rakennuksissa tilojen käyttötarkoitusta voidaan tarpeen tullen muuttaa niin, että erilaisten palveluiden järjestäminen onnistuu.

Kylätalo- ja lähitorimallit sekä yhteiseen käyttöön tarkoitetut sisä- ja ulkotilat edistävät asukkaiden vuorovai-kusta ja kannustavat yhteiseen tekemiseen. Tiedon jakaminen asumiseen ja hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä niin ikäihmisille itselleen kuin heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille on tärkeää. Kampanjoiden ja koulutuksen avulla voidaan nostaa esille aiheita, jotka tukevat turvallisen arjen sujumista ja auttavat varautumaan tulevaan.

Esimerkkejä ja suosituksia ikäystävällisyyden kehittämiseen

- ▶ [WHO:n ikäystävällisten kaupunkien ja yhteisöjen verkosto](#)
- ▶ [Ikäystävällisyyden edistäminen asuinalueilla ja taajamissa](#)
- ▶ [Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö](#)
- ▶ [Muisti- ja ikäystävällisyyttä asuinympäristöihin](#)
- ▶ [Video ikäystävällisestä ympäristöstä](#)

Kuva: Paulina Rökman

Huomioi ja edistä näitä

- Ikäystävällisyydessä korostuvat esteettömyys, osallisuus ja palvelujen saavutettavuus
- Ikäystävällisyyttä rakennetaan yhdessä, sektorirajat ylittäen
- Ikäystävällisyyttä ei voi kehittää ilman iäkkäitä asukkaita
- Kehittäminen on koordinoitu, pitkäjänteinen ja jatkuva prosessi
- Ikäystävällisyyden esimerkit ja hyvät käytännöt tulee jakaa

Lisätietoja ikäystävällisistä asuinympäristöistä

[Ikäinstituutti asuinympäristö-verkkosivu](#)

Erja Rappe ja Jere Rajaniemi,
etunimi.sukunimi@ikainstituutti.fi

Tilaa TiiTu sähköpostiisi

<https://www.ikainstituutti.fi/uutiskirjeet>

Ikäinstituutti

Jämsänkatu 2, 00520 Helsinki
puh. 09-6122 160
s-posti: info@ikainstituutti.fi
ikainstituutti.fi

@ikainstituutti